

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хөвсгөл аймгийн Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: ХӨА-2023/15/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn
Хөвсгөл аймаг
2022 он

Хөвсгөл аймаг Төрийн Аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: А.Эрдэнэбаатар
Утас: 88883317 Цахим хаяг: erdenebaatara@audit.gov.mn
Аудитын менежер: Б.Тэгшдэлгэр
Утас: 99089114 Цахим хаяг: tegshdelgerb@audit.gov.mn
Аудитор: С.Гансүх
Утас: 95908400 Цахим хаяг: gansukhsa@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. АУДИТЫН САНАЛ ДҮГНЭЛТ.....	3
2. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	5
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан	5
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан	5
2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан	6
2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан.....	7
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	7
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан	9
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	11
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа	11
3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин	11
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	12
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд	12
4.1 ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	17
4.2 Материаллаг байдал	17
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	18
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	18
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	18
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	18
4.5.1 Завсрын аудитын талаар	18
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	19
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	19
5.1 Төлбөрийн акт.....	19
5.2 Албан шаардлага.....	19
5.3 Зөвлөмж.....	19
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ	20

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
ИТХТ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчид
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ААНБ	Аж ахуйн нэгж байгууллага
ТББ	Төрийн бус байгууллага
ЗДНХ	Засаг даргын нөөц хөрөнгө
ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс: 7038 3793, Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2023.03.27 № 01/222
танай _____ -ны № _____ -т

ИХ-УУЛ СУМЫН ТӨСВИЙН
ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧ
Б.МЯНГАНБАЯР ТАНАА

Хараат бус аудиторын дүгнэлт

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Их-Уул сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Их-Уул сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл материаллаг алдаагүй, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан холбогдох журамд нийцүүлэн үнэн зөв, шударга толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлагын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Тайлант онд "Гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын санхүүгийн тайланг улсын төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайланд шилжүүлсэнтэй холбоотой нийт хөрөнгийн хэмжээ 4,270.6 сая төгрөг болж 50.9 хувиар буурсан байна.

Аудитын гол асуудал

Их-Уул сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд татварын бус орлогоос Их-Уул дулаан ХХК-ийн борлуулсан бүтээгдэхүүний өртгийг бууруулж тайлагнасан нь УСНББОУС-35 "Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан" Параграф 40 "Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь хяналт тавигч байгууллагын хөрөнгө, өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө/өмч, орлого, зардал, мөнгөн гүйлгээг түүний хяналтад буй байгууллагуудын эдгээр адилтгах зүйлстэй нэгтгэдэг"..., Төсвийн тухай хуулийн 6.3.1 "Төсвийн орлого, зарлага, хөрөнгө, өр төлбөрийг гүйлгээг бууруулах бичилт хийхгүйгээр нийт дүнгээр нь төлөвлөж, тайлагнах" гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Их-Уул сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч Хөвсгөл аймгийн Засаг даргатай тайлант онд 7 чиглэлээр 148 арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллахаар гэрээ байгуулж, гэрээний хэрэгжилтийг 94 хувиар дүгнүүлсэн байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох

бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу үнэн зөв, шударга бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэж болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтуудыг хэрэгжүүлэх хариуцлага хүлээнэ.

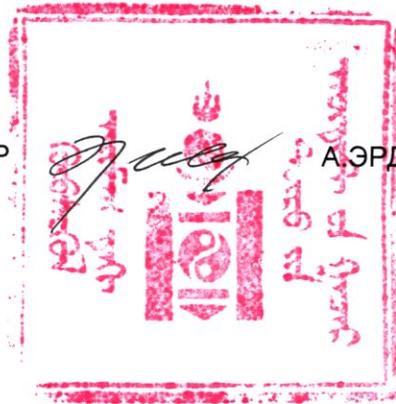
Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

2. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021 оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	1,073,777.8	498,157.4
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	418,662.2	272,243.1
33	АВЛАГА	191,758.7	103,257.3
34	УРЬДЧИЛГАА	0.0	0.0
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	463,356.8	122,657.0
36	НӨӨЦИЙН БАРАА	0.0	0.0
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	7,634,504.9	3,772,418.5
37	УРТ ХУГАЦААТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ	188,300.4	167,025.4
37300	Урт хугацаат зээл	188,300.4	167,025.4
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	7,446,204.5	3,605,393.1
39100	Газар	0.0	0.0
39200	Биет хөрөнгө	7,257,649.0	3,480,062.9
39300	Биет бус хөрөнгө	188,555.5	100,952.1
39400	Бусад хөрөнгө /ТӨҮГ/	0.0	24,378.1
3	НИИТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	8,708,282.7	4,270,575.9
4	НИИТ ӨР ТӨЛБӨР	69,868.1	9,632.2
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	69,868.1	9,632.2
41300	Өглөг	69,819.1	9,591.2
41400	Урьдчилж орсон орлого	49.0	41.0
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	8,638,414.6	4,260,943.7
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	8,638,414.6	4,260,943.7
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	1,691,727.3	395,205.9
511002	Орон нутгийн төсвийн оруулсан хөрөнгө	1,691,727.3	395,205.9
51101	Өмч /төрийн/ /ТӨҮГ/	393,664.5	452,314.1
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг /ТӨҮГ/	93,440.0	120,890.4
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	5,427,835.0	3,027,049.4
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	1,031,747.8	265,483.9
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	8,708,282.7	4,270,575.9

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021 оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	7,243,948.1	1,222,791.5
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	241,962.7	476,505.3
110	Орлогын албан татвар	96,536.0	276,267.8
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	96,536.0	302,205.4
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	0.0	-25,937.6
113	Хөрөнгийн албан татвар	47,343.8	119,631.8
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	98,082.9	80,605.7
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	3,004,181.2	-134,908.8
120	Нийтлэг татварын бус орлого	2,996,031.2	-134,908.8
121	Хөрөнгийн орлого	8,150.0	0.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,997,804.2	881,195.1
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	4,127,687.1	1,156,601.5
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	4,127,687.1	1,156,601.5
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	3,899,152.8	1,080,514.0
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	2,294,385.6	399,800.5
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	301,058.6	50,391.6
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	61,042.5	74,161.3
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	116,097.4	69,687.8
2105	Нормативт зардал	521,396.7	0.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	29,402.5	27,188.2

Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

2107	Томилолт, зочны зардал	3,259.0	2,168.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	87,492.9	247,763.6
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	485,017.5	209,352.9
211	ХҮҮ	0.0	0.0
212	ТАТААС	0.0	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	228,534.4	76,087.4
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	0.0	0.0
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	3,116,261.0	66,190.1
IV	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН	0.0	0.0
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	65,987.5	4,356,100.3
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	3,050,273.5	-4,289,910.2

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2021 оны 12-р сарын 31	2022 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	6,014,069.3	1,667,772.9
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	241,962.7	476,505.3
110	Орлогын албан татвар	96,536.0	276,267.8
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	96,536.0	302,205.4
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	0.0	-25,937.6
113	Хөрөнгийн албан татвар	47,343.8	119,631.8
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	98,082.9	80,605.7
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	23,557.4	15,483.2
1181	Газрын төлбөр	1,833.0	6,784.8
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	72,692.6	58,337.7
1183	Бусад татвар	0.0	0.0
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	658,861.8	244,382.5
120	Нийтлэг татварын бус орлого	650,711.8	244,382.5
121	Хөрөнгийн орлого	8,150.0	0.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	5,113,244.8	946,885.1
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	5,433,464.5	1,563,223.3
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	5,433,464.5	1,563,223.3
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	4,010,937.8	1,273,845.4
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	2,429,054.8	560,726.0
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	344,825.1	97,162.0
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	465,503.2	120,963.0
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	291,570.4	271,047.9
2105	Нормативт зардал	315,379.8	0.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	33,455.1	27,446.2
2107	Томилолт, зочны зардал	3,259.0	2,168.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	89,015.0	101,539.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	38,875.4	92,793.4
211	ХҮҮ	0.0	0.0
212	ТАТААС	0.0	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,422,526.7	289,378.0
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	580,604.8	104,549.6
IV	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (IV)	0.0	0.0
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	244,961.6	112,968.7
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	244,961.6	112,968.7
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	244,961.6	112,968.7
2260	Гадаад эх үүсвэрээр	0.0	0.0
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-244,961.6	-112,968.7
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	-140,000.0	-138,000.0
14	Бусад эх үүсвэр	0.0	0.0

Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	100,000.0	138,000.0
25	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	40,000.0	0.0
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	195,643.2	-146,419.2
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	223,019.0	418,662.2
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	418,662.2	272,243.1

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн	Цөөнхийн хувь оролцоо	Нийт цэвэр хөрөнгө/өмч
1	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	4,014,542.9	0.0	4,014,542.9
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	1,507,597.3	0.0	1,507,597.3
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	5,522,140.2	0.0	5,522,140.2
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	-7,272.5	0.0	-7,272.5
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	73,273.3	0.0	73,273.3
9	Тайлант үеийн үр дүн	3,050,273.5	0.0	3,050,273.5
10	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	8,638,414.6	0.0	8,638,414.6
11	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	8,638,414.6	0.0	8,638,414.6
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-87,560.7	0.0	-87,560.7
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	8,550,853.9	0.0	8,550,853.9
19	Тайлант үеийн үр дүн	-4,289,910.2	0.0	-4,289,910.2
20	2022 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	4,260,943.7	0.0	4,260,943.7

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	Гүйцэтгэл зөрүү
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,664,175.80	1,511,552.57	-152,623.23
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,455,021.30	1,329,895.57	-125,125.73
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,109,710.40	1,078,509.59	-31,200.81
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	406,276.50	399,800.53	-6,475.97
210101	Үндсэн цалин	317,922.20	328,433.28	10,511.08
210102	Нэмэгдэл	50,622.20	37,967.69	-12,654.52
210104	Урамшуулал	37,732.10	33,399.57	-4,332.53
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	52,702.00	50,391.64	-2,310.37
210201	Тэтгэврийн даатгал	35,015.20	34,251.60	-763.60
210202	Тэтгэмжийн даатгал	5,860.60	4,196.52	-1,664.08
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,153.60	3,185.68	32.08
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	788.50	793.51	5.01
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,884.10	7,964.33	80.23
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	494,830.70	487,037.00	-7,793.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	26,734.50	25,021.69	-1,712.81
210302	Түлш, халаалт	458,996.20	455,535.17	-3,461.04
210303	Цэвэр, бохир ус	9,100.00	6,480.15	-2,619.85
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	37,759.70	37,759.70	0.00
210401	Бичиг хэрэг	4,800.00	4,811.10	11.10
210402	Тээвэр, шатахуун	17,900.00	18,051.41	151.41
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,600.00	3,530.19	-69.81
210404	Ном, хэвлэл	264.00	171.30	-92.70
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	9,000.00	9,000.00	0.00

210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,195.70	2,195.70	0.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	38,546.20	38,546.20	0.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	11,100.00	11,100.00	0.00
210604	Урсгал засвар	27,446.20	27,446.20	0.00
2107	Томилолт, зочны зардал	2,168.00	2,168.00	0.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,168.00	2,168.00	0.00
210703	Зочин төлөөлөгч хүлээн авах	0.00	0.00	0.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	46,727.30	37,293.17	-9,434.13
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	44,532.20	35,799.99	-8,732.21
210803	Даатгалын үйлчилгээ	333.60	278.50	-55.10
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	301.00	125.00	-176.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	154.00	48.00	-106.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	810.10	810.10	0.00
210807	Газрын төлбөр	596.40	231.58	-364.82
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	30,700.00	25,513.35	-5,186.65
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	26,000.00	20,813.35	-5,186.65
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	4,700.00	4,700.00	0.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	345,310.90	251,385.98	-93,924.92
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	302,678.30	211,638.56	-91,039.74
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	302,678.30	211,638.56	-91,039.74
213102	Засгийн газрын гадаад шилжүүлэг	0.00	0.00	0.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	42,632.60	39,747.42	-2,885.18
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	25,672.60	25,670.62	-1.98
213206	Ээлжийн амралтаар нутаг явах унааны хөнгөлөлт	160.00	0.00	-160.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	16,800.00	14,076.80	-2,723.20
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	60,000.00	43,657.00	-16,343.00
223001	Бусад хөрөнгө	60,000.00	43,657.00	-16,343.00
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	149,154.50	138,000.00	-11,154.50
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	149,154.50	138,000.00	-11,154.50
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,664,175.80	1,534,056.51	-130,119.29
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	130,208.60	130,208.61	0.01
310004	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	130,208.60	130,208.61	0.01
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,153,255.20	1,299,480.86	146,225.66
320001	Орон нутгийн төсвөөс	1,153,255.20	1,299,480.86	146,225.66
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	380,712.00	104,367.05	-276,344.95
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	67,202.90	98,467.80	31,264.90
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	6,934.20	5,899.25	-1,034.95
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	306,574.90	0.00	-306,574.90
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	113,494.08	113,494.08
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	135,998.03	135,998.03

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан

(мянган төгрөгөөр)

Код	Үзүүлэлт	2021 он	2022 он	Өөрчлөлт
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	388,254.6	73,093.3	-315,161.3
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	388,254.6	73,093.3	-315,161.3
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	275,074.6	36,683.3	-238,391.3
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	63,514.0	0.0	-63,514.0
210102	Нэмэгдэл	15,000.0	0.0	-15,000.0
210104	Урамшуулал	48,514.0	0.0	-48,514.0
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	7,939.3	0.0	-7,939.3
210201	Тэтгэврийн даатгал	5,398.7	0.0	-5,398.7
210202	Тэтгэмжийн даатгал	635.1	0.0	-635.1
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	127.0	0.0	-127.0
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	508.1	0.0	-508.1
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	1,270.3	0.0	-1,270.3
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	17,023.4	1,880.8	-15,142.6
210401	Бичиг хэрэг	620.8	0.0	-620.8
210402	Тээвэр, шатахуун	8,460.2	1,880.8	-6,579.4
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	40.0	0.0	-40.0
210404	Ном, хэвлэл	4,193.5	0.0	-4,193.5
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	3,478.5	0.0	-3,478.5
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	230.3	0.0	-230.3
2105	Нормативт зардал	164,770.0	0.0	-164,770.0
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	164,770.0	0.0	-164,770.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	369.0	0.0	-369.0
210604	Урсгал засвар	369.0	0.0	-369.0
2107	Томилолт, зочны зардал	1,619.0	0.0	-1,619.0
210701	Гадаад албан томилолт	0.0	0.0	0.0
210702	Дотоод албан томилолт	1,619.0	0.0	-1,619.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	18,953.1	33,302.5	14,349.4
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	18,402.1	33,302.5	14,900.4
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	320.0	0.0	-320.0
210803	Даатгалын үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	0.0	0.0	0.0
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.0	0.0	0.0
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	231.0	0.0	-231.0
210807	Газрын төлбөр	0.0	0.0	0.0
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	0.0	0.0	0.0
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	0.0	0.0	0.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	887.0	1,500.0	613.0
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	677.0	1,500.0	823.0
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	210.0	0.0	-210.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	113,180.0	36,410.0	-76,770.0
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0
213102	Засгийн газрын гадаад шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	47,400.0	36,340.0	-11,060.0
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	47,400.0	0.0	-47,400.0
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	0.0	36,340.0	36,340.0
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	65,780.0	70.0	-65,710.0
213403	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, төвлөрүүлэх шилжүүлэг	65,780.0	70.0	-65,710.0
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	388,254.6	73,093.3	-315,161.3
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	388,254.6	73,093.3	-315,161.3

Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	65,737.4	65,690.0	-47.4
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	68,615.9	6,160.8	-62,455.1
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	9,090.0	1,242.5	-7,847.5
131107	Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нэмэлт орлого	244,811.3	0.0	-244,811.3
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.0	0.0	0.0
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.0	0.0	0.0

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэл, зорилго, зорилтын талаар: Их-Уул сумын Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь стратегийн төлөвлөгөө, бодлогын удирдамжийн хэрэгжилт, хөтөлбөр, төслийн биелэлт зэргийг Засаг даргын дэргэдэх тасаг, алба, албан байгууллага, аж ахуйн нэгжид хэрхэн хэрэгжиж байгааг хянах, шалгах, зохицуулах, чиглэл өгөх, мэдээлэл авах зэрэг эрхтэйгээс гадна дээрх байгууллагаар дамжуулан мэдээллийг цуглуулж хяналт шинжилгээ хийх дүгнэлт гаргах үүрэгтэй ажилладаг орон нутгийн төсвийн захирагч юм.

Хөвсгөл аймгийн Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь “Хүний хөгжлийг эрхэмлэн дээдэлсэн байгаль орчны тэнцвэртэй байдлыг хангасан тогтвортой ногоон эдийн засаг бүхий загвар сум болох” зорилгыг дэвшүүлэн ажилласан байна. Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхээр тайлант онд 5 чиглэлээр 15 зорилтыг дэвшүүлэн ажилласан байна.

Тус сумын Засаг дарга нь аймгийн Засаг даргатай 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө байгуулж, хэрэгжилтийг 94.0 хувиар дүгнүүлсэн байна.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй хууль эрх зүйн орчны талаар: Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангаа Төсвийн тухай хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн баталсан төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, журмын дагуу үнэн зөв бэлтгэх үүрэгтэй. Тус төвлөрүүлэн захирагчийн харьяанд байгаа байгууллагууд нь Төсвийн тухай хууль, Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн удирдлагын тухай хууль, Татварын багц хууль болон бусад хууль тогтоомж, журам зааврыг мөрдөн ажилласан байна.

Тус төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд нийт 2 байгууллага, орон нутгийн 2 сан, Ерөнхий орлогын данс, Их-Уул дулаан ХХК-ийн санхүүгийн тайлан, Ерөнхий боловсролын сургууль, Хүүхдийн цэцэрлэг, Эрүүл мэндийн төвийн хаалтын санхүүгийн тайланг нэгтгэсэн байна. Засгийн газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн 403 дугаар тогтоолоор Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Боловсролын ерөнхий газрыг байгуулжээ. Засгийн газрын 2022 оны 131 дүгээр тогтоолоор Боловсролын ерөнхий газрын даргыг Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын, мэргэжлийн боловсролын, техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчаар баталсан тул Их-Уул сумын Ерөнхий боловсролын сургууль, Хүүхдийн цэцэрлэгийг улсын төсөвт шилжүүлсэн байна.

Байгууллагын дотоод хяналтын талаар: Удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөгүй байна гэж үзлээ.

Санхүүгийн үйл ажиллагаанд ашиглаж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас нэгдсэн байдлаар боловсруулан мөрдүүлж байна. Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд томоохон өөрчлөлт ороогүй байна. Тайлант онд шинээр Төсвийн хэмнэлтийн тухай хуулийг хэрэгжүүлсэн.

Байгууллагын дотоод хяналтын талаар: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн дэргэдэх орон тооны бус дотоод хяналтын нэгжийг Засаг даргын 2021 оны А/78 тоот захирамжаар 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй байгуулж, Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн дэргэдэх дотоод хяналтын нэгжийн хяналт шалгалт явуулах журмыг сумын Засаг даргын 2017 оны А/21 захирамжаар баталсан байна. Дотоод хяналтын нэгж нь тайлант онд нийт 16 ажил хийхээр төлөвлөж хяналт шалгалтыг зохион байгуулж үр дүнг тайлагнаж ажилласан байна. Хяналтаар илэрсэн зөрчилд холбогдох байгууллагуудад зөвлөмж хүргүүлж хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажилласан байна.

Дотоод хяналтын нэгжийн чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод хяналтын нэгжийн гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод хяналтын нэгжээс шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дүгээр тушаалаар баталсан "санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх журам"-д нийцүүлэн нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна гэж үзлээ. Харин төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг мөнгөн сууриар бэлтгэж, Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.5 дахь заалтад заасан заалтын дагуу иж бүрэн ирүүлсэн байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Их-Уул сумын ТТЗ-ийн 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2005 оны 341 дугаар тушаалаар баталсан "Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан гаргах зааврын"-ын дагуу бэлтгэсэн байна. Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 4,428.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

/сая төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	418.7	272.2	-146.5
Авлага	191.8	103.3	-88.5
Бараа материал	463.3	132.4	-330.9
Урт хугацаат хөрөнгө оруулалт	188.3	167.0	-21.3
Үндсэн хөрөнгө	7,446.2	3,605.4	-3,840.8
Нийт хөрөнгө	8,708.3	4,280.3	4,428.0
Өр төлбөр	69.9	9.6	-60.3
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	8,638.4	4,270.7	-4,367.7
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн/	8,708.3	4,280.3	-4,428.0

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан

Дээрх хүснэгтээс харахад мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал данс буурсан үзүүлэлттэй байна. Үүнд:

- Мөнгөн хөрөнгө 146.4 сая төгрөгөөр буурч, 272.2 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй. Энэ нь Хоршоо хөгжүүлэх сангийн 68.9 сая төгрөг, Их-Уул дулаан ХХК-ийн 34.4 сая төгрөгийн үлдэгдэл байна.
- Авлага 88.5 сая төгрөгөөр буурч 103.2 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байгаа ба үүнээс Хоршоо хөгжүүлсэн сангийн авлагын үлдэгдэл 68.8 сая төгрөг байна. Үүнээс 43 иргэнд 55.7 сая төгрөг, 9 аж ахуйн нэгжийн 13.1 сая төгрөгийн зээл, зээлийн хүүгийн авлага, Их Уул дулааны 34.4 сая төгрөгийн авлагын үлдэгдэлтэй байна.
- Бараа материалын дансны үлдэгдэл 330.9 сая төгрөгөөр буурахад "Гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын санхүүгийн тайланг орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайлангаас улсын төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайланд хөрөнгө шилжүүлсэн нь гол нөлөө үзүүлсэн байна. Үүнд: Ерөнхий боловсролын сургуулийн 155.3 сая төгрөг, Соёлын төвийн 10.8 сая төгрөг Эрүүл мэндийн төвийн 157.3 сая төгрөг, Хүүхдийн цэцэрлэгийн 67.8 сая төгрөгийн материал шилжүүлсэн байна.

- Урт хугацаат хөрөнгө оруулалт 21.3 сая төгрөгөөр буурч 167.0 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн 1 жилээс дээш хугацааны дараа төлөгдөх зээлийн үлдэгдэл юм.
- Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 3,840.8 сая төгрөгөөр буурахад "Гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын санхүүгийн тайланг орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайлангаас улсын төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайланд шилжүүлсэн нь гол нөлөө үзүүлсэн байна. Үүнд: Соёлын төвийн 213.9 сая төгрөг, Ерөнхий боловсрол сургуулийн 871.0 сая төгрөг, Эрүүл мэндийн төвийн 1,504.5 сая төгрөг, Хүүхдийн цэцэрлэгийн 1,375.3 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө шилжүүлсэнтэй холбоотойгоор буурсан байна.
- Орон нутгийн өмч 4,427.9 сая төгрөгөөр буурахад "Гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын санхүүгийн тайланг орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайлангаас улсын төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн тайланд хөрөнгө шилжүүлсэн нь гол нөлөө үзүүлсэн байна.

Орлогын данс

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлангаар нийт 3,065.9 сая төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж тайлагнасан байна. Тайлант онд бүрдүүлсэн орлогыг өмнөх онтой харьцуулахад 4,178.0 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт №9 Санхүүгийн үр дүнгийн нийт орлого /сая төгрөг/

Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он	зөрүү	Хувь
Татварын орлого	242.0	476.5	234.5	96.9
Татварын бус орлого	3,004.2	-134.9	-3,139.1	-89.5
Тусламж санхүүжилтийн орлого	3,997.8	881.2	-3,116.6	-77.9
Нийт дүн	7,243.9	1,222.8	-6,021.1	-83.1

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан

Нийт орлогын дүн буурахад гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын тайлан улсын төсөвт шилжсэнтэй холбоотойгоор үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого, санхүүжилтийн орлого буурсан нь нөлөөлсөн байна. Татварын орлого өссөн нь орон нутгийн орлого давж биелсэнтэй холбоотой байна. Их-Уул дулаан ХХК-ийн борлуулсан бүтээгдэхүүний өртгийг үйл ажиллагааны зардалд оруулж нэгтгээгүй татварын бус орлогод борлуулалтын орлогоос хасаж нэгтгэсэн ба төсвийн байгууллагад борлуулалт хийсэн 403.4 сая төгрөгийн борлуулалтын орлогыг устгахад татварын бус орлогыг сөрөг утгатай болсон байна.

Санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайланд харьяа байгууллагуудын хоорондын тооцоогоор 1,843.1 сая төгрөгийн орлогын давхардсан гүйлгээг устгаж цэвэр дүнгээр тайлагнасан байна.

Зардлын данс

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар 7,355.8 сая төгрөгийн зардал гаргасан байна.

Хүснэгт №10: Санхүүгийн үр дүнгийн нийт зардал /сая төгрөг/

Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он	зөрүү	Хувь
Үйл ажиллагааны зардал	4,127.7	1,156.6	-2,971.1	-72.0
Үйл ажиллагааны бус зардал	65.9	4,356.1	4,290.2	6510.2
Нийт дүн	4,193.6	5,512.7	1,319.1	31.5

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан

Нийт зардлын дүн өссөн нь гүйцэтгэл үр дүнгээр санхүүжих байгууллагын үндсэн хөрөнгө, бараа материалыг шилжүүлэхдээ үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрсөнтэй холбоотой байна.

Санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайланд харьяа байгууллагуудын хоорондын тооцоогоор 1,843.1 сая төгрөгийн зарлагын давхардсан гүйлгээг устгаж цэвэр дүнгээр тайлагнасан байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2021 оны төсвийн төслийг харьяа байгууллагуудын хүрээнд нэгтгэн боловсруулж, дээд шатны төсөв захирагчид хүргүүлсэн байна.

Их-Уул сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн 06 дүгээр тогтоолоор сумын төсвийн орлогын эх үүсвэрийг 1,687.2 сая төгрөгөөр, зарлагыг 1,687.2 сая төгрөгөөр баталсан бөгөөд төсвийн жилийн явцад 2022 оны 06 дугаар сарын 29-ны өдрийн 02 дугаар тогтоолоор 2.5 төгрөгөөр нэмж төсвийн тодотгол, зохицуулалт хийж төсвийн орлого зарлагыг 1,689.7 сая төгрөгөөр тодотгон баталсан байна. Аймгийн засаг даргын 2022 оны 12 сарын 01-ний өдрийн А/429 дүгээр захирамжаар 25,6 сая төгрөгийн төсөвт хасах зохицуулалт хийж 1,664.1 сая төгрөг болсон байна.

Нийт зардлын 409.7 сая төгрөгийг орон нутгийн орлогоос, 130.2 сая төгрөгийг орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас, 743.5 сая төгрөгийг аймгийн төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг, 306.6 сая төгрөгийг давсан орлого дансны үлдэгдлээс, 61.5 сая төгрөгийг зээлийн эргэн төлөлт болон хүүгийн орлогоос, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 12.6 сая төгрөг тус тус санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд Их-Уул сумын ИТХ-ын 2022 оны 06 дугаар сарын 29-ны өдрийн 02 дугаар тогтоолоор 2.5 сая төгрөгөөр нэмж төсвийн тодотгол, зохицуулалт хийж төсвийн орлого зарлагыг 1,689.7 сая төгрөгөөр тодотгон баталсан байна. Аймгийн засаг даргын 2022 оны 12 сарын 01-ний өдрийн А/429 дүгээр захирамжаар 25,6 сая төгрөгийн төсөвт хасах зохицуулалт хийж 1,664.1 сая төгрөг болсон байна.

2022 оны 06 дугаар сарын 27-ны өдрийн 12 дугаар дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар аймгийн төсвөөс олгох санхүү дэмжлэгээс санхүүжих 83.3 сая төгрөгийн хасах тодотгол хийж төсвийг 769.1 сая төгрөгөөр баталсан байна. Хасах тодотгол хийсэн нь гүйцэтгэл, үр дүнгээр санхүүжих байгууллагад ажиллагсдын цалинг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх болсонтой холбоотой байна. Аймгийн засаг даргын захирамжаар 25.6 сая төгрөгийн зохицуулалтыг Ерөнхий боловсролын сургуулийн түлш халаалтын зардлаас хасах тодотгол хийсэн байна.

Гүйцэтгэлээр мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 113.5 сая төгрөг дээр орон нутгийн төсвийн санхүүжилт 1,346.4 сая төгрөг, Хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлт 93.8 сая төгрөг, хүүгийн эргэн төлөлт 5.9 сая төгрөг, Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 130.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийн орлого орж, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 4.6 сая төгрөг, 1,511.5 сая төгрөг зарцуулж, орон нутгийн төсөвт 46.9 сая төгрөгийг буцаан төвлөрүүлж, мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 135.9 сая төгрөг байна. Төсвийн орлого бүрдүүлэлтийг харуулбал:

Сумын төсвийн орлого бүрдүүлэлт.

Их-Уул сумын ИТХ-ын 2022 оны орон нутгийн төсөв батлах тухай 2021 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн 06 дүгээр тогтоолд зааснаар Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь тайлант онд 409.4 сая төгрөгийн орлогыг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр баталсан байна. Гүйцэтгэлээр 494.0 сая төгрөгийг оруулан 84.6 сая төгрөгөөр даван биелүүлж 121,4% ийн биелэлттэй.

Хүснэгт №11. Төвлөрүүлэх орлого

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	/сая төгрөг/	
			Хувь	Зөрүү
Үйл ажиллагааны орлого	18.9	50.4	266.7	31.5
Цалин хөлс түүнтэй адилтгах орлого	180.0	213.5	118.6	33.5

ХХОАТ буцаалт	-30.1	-26.0	86.3	4.1
Хөрөнгийн орлого	34.5	35.0	101.4	0.5
Шууд бус орлого	0.9	1.1	122.2	0.2
Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар	6.1	5.4	88.5	-0.7
Бууны албан татвар	4.5	4.6	102.2	0.1
Малд ногдуулах албан татвар	96.4	110.0	114	13.6
Улсын тэмдэгтийн хураамж	6.0	4.3	71.7	-1.7
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	0.2	0.363	181.5	0.16
Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	12.0	11.0	91.7	-1.0
Газрын төлбөр	5.0	5.3	106	0.3
Ойн нөөц ашигласны төлбөр	63.2	56.4	89.2	-6.8
Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	0.18	0.28	155.6	0.1
Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	0.945	0.945	100.0	0
Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	0.684	0.685	100.1	0.001
Торгуулийн орлого	6.0	18.6	310	12.6
Түрээсийн орлого	4.0	1.3	32.5	-2.7
Бусад орлого	0.0	0.79	0	0.79
ТӨСВИЙН ОРЛОГО	409.4	494.0	120.6	84.6

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийн танилцуулга

Их-Уул сумын орон нутгийн орлого 84.6 сая төгрөгөөр давж биелэхэд үйл ажиллагааны орлого 31.5 сая төгрөгөөр, Цалин хөлс түүнтэй адилтгах орлого 33.5 сая төгрөгөөр, Хөрөнгийн орлого 0.5 сая төгрөгөөр, Шууд бус орлого 0.2 сая төгрөгөөр, Малд ногдуулах албан татвар 13.6 сая төгрөгөөр, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 0.16 сая төгрөгөөр, Газрын төлбөр 0.3 сая төгрөгөөр, Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр 0.1 сая төгрөгөөр, Торгуулийн орлого 12.6 сая төгрөгөөр, Бусад орлого 0.79 сая төгрөгөөр давж биелсэн зэрэг нь нөлөөлсөн байна.

Орон нутгийн орлогоос 5 нэр төрлийн 12.9 сая төгрөгийн орлогын төлөвлөгөө тасарсан байна.

Орон нутгийн төлөвлөгөө биелээгүй орлогыг нэр төрлөөр нь авч үзвэл:

Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар 0.7 сая төгрөг, Улсын тэмдэгтийн хураамж 1.7 сая төгрөг, Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж 1.0 сая төгрөг, Ойн нөөц ашигласны төлбөр 6.8 сая төгрөг, Түрээсийн орлого 2.7 сая төгрөг Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого 2.1 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогын талаар: Тайлант онд аймагт төвлөрүүлэх орлогыг 62.6 сая төгрөгөөр төлөвлөж 55.5 сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй буюу 88.6 хувиар биелүүлсэн байна.

Хүснэгт №12: Аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /сая төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
1	ААНОАТ	37.3	13.5	-23.8
2	Авто тээврийн өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	19.0	33.2	14.2
3	Зам ашигласны төлбөр	6.3	8.8	2.5
	Нийт дүн	62.6	55.5	-7.1

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийн танилцуулга

Аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг нэр төрлөөр нь авч үзвэл Авто тээврийн өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар 14.2 сая төгрөгөөр давж, Зам ашигласны төлбөр 2.5 сая төгрөгөөр давж, ААНОАТ 23.8 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын талаар: Тайлант онд улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 18.1 сая төгрөгөөр төлөвлөж 19.0 сая төгрөгөөр гүйцэтгэлийг хангуулж, 0.9 сая төгрөгөөр буюу 105 хувиар биелүүлсэн байна.

Хүснэгт №13: Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /сая төгрөг/

Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын талаар: Тайлант онд улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 18.1 сая төгрөгөөр төлөвлөж 19.0 сая төгрөгөөр гүйцэтгэлийг хангуулж, 0.9 сая төгрөгөөр буюу 105 хувиар биелүүлсэн байна.

Хүснэгт №13: Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /сая төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
1	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	37.3	13.5	-23.8
2	Дотоод бараа үйлчилгээний НӨАТ	40.2	33.2	-7.0
3	Агаарын бохирдлын төлбөр	1.0	4.7	3.7
	Нийт дүн	78.5	51.4	-27.1

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийн танилцуулга.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар 23.8 сая төгрөг, НӨАТ 7.0 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Тусламж санхүүжилтийн орлогын талаар

Орон нутгийн төсвийн санхүүжилт 1,346.4 сая төгрөг, Хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлт 93.8 сая төгрөг, хүүгийн эргэн төлөлт 5.9 сая төгрөг, Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 130.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийн орлого орж, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 4.6 сая төгрөгийг бүрдүүлсэн байна. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хүүгийн эргэн төлөлт төлөвлөснөөс 1 сая төгрөгөөр бага байна.

Төсвийн зарлагын талаар:

Тайлант онд төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 10 хөтөлбөрт зориулан 1,664.1 сая төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 1,445.0 сая төгрөгийг урсгал зардалд, 60.0 сая төгрөгийг хөрөнгийн зардалд, 103.8 сая төгрөгийг эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээлийн зардалд зарцуулахаар батлагджээ.

Гүйцэтгэлээр урсгал зардалд 1,329.9 сая төгрөгийг, хөрөнгийн зардалд 43.6 сая төгрөгийг, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн зардалд 138.0 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,511.5 сая төгрөг буюу 90.8 хувьтай байгаа нь Сангийн яамнаас тэвчиж болох зардлыг санхүүжүүлээгүйтэй холбоотой байна. Төсвийн хэмнэлтийг харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал 6.4 сая төгрөг
- Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл 2.3 сая төгрөг
- Байр ашиглалттай холбоотой зардал 7.8 сая төгрөг
- Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөр, хураамж 9.4 сая төгрөг
- Бараа үйлчилгээний бусад зардал 5.2 сая төгрөг
- Урсгал шилжүүлгийн зардал 93.9 сая төгрөгөөр
- Хөрөнгийн зардал 16.3 сая төгрөг тус тус хэмнэгдсэн байна.

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2022 оны гүйцэтгэлийн талаар:

Сумын ИТХ-ын 2021 оны 12 сарын 15-ний өдрийн 02 дугаар тогтоолоор 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх 18 ажлын санхүүжих эх үүсвэр, зарлагыг 302.7 сая төгрөг байхаар баталсан. Сумын ИТХ-ын 2022 оны 06 сарын 29-ний өдрийн 03 дугаар тогтоолоор 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх жагсаалтаас 2 ажлыг хасаж, 16 ажил хийхээр тодотгол хийгдсэн. Үндэсний их баяр наадмыг 5.0 сая төгрөгөөр зохион байгуулахаар баталсан.

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 211.6 сая төгрөгийн 11 ажлыг бүрэн хийж гүйцэтгэн, 5 ажлыг хэрэгжүүлээгүй байна.

Сум хөгжүүлэх сангийн гүйцэтгэлийн талаар:

Их-Уул сумын ИТХ-ын 2021 оны 12 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 06 дугаар тогтоолоор Сум хөгжүүлэх сангийн 2022 оны санхүүжилтийг 143.4 сая төгрөг байхаар баталсан. Сумын ИТХ-ын 2022 оны 06 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуралдааны 02 дугаар тогтоолоор санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 149.1 сая төгрөг болгон тодотгосон. Тайлант онд зээлийн эргэн төлөлтөөс 93.8 сая төгрөг, зээлийн хүүгийн эргэн төлөлтөөс 5.9 сая төгрөгийн орлого

орсон. Тайлант онд нийт 9 хоршоонд 138.0 сая төгрөгийн зээл олгож, зээлийн эргэн төлөлтөд тавих хяналтад 0.9 сая төгрөгийг зарцуулжээ.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

- Нэмэлт санхүүжилтийн дансаар Статистикийн хэлтсээс хагас жилийн мал тооллогын зардал 3.7 сая төгрөг
- Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газраас Хүүхэд хамгааллын хамтарсан багийн урамшуулал 0.5 сая төгрөг
- БТСГ-аас нийтийн биеийн тамирын үйл ажиллагаанд 1.5 сая төгрөг
- Аймгийн ИТХ-ын хамтарсан багийн дэмжлэг 0.3 төгрөг
- ХХҮГ-ын урамшуулал 0.15 сая төгрөг
- ТӨБЦГ-ын тендерийн хураамж 0.1575 сая төгрөг
- Ахмадын байрны түрээсийн орлого 1.015 сая төгрөг

Сумын 90 жилийн ойн баяраар 2021 оны хандив 65,7 сая төгрөг, ахмадын байрны өрөөний түрээсийн орлого 0.09 сая төгрөг орж ирснийг зориулалтын дагуу зарцуулж үлдэгдэл 0.07 сая төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

2022 онд гадаад, дотоодын эх үүсвэрээр ямар нэгэн төсөл хөтөлбөр хэрэгжээгүй байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Их-Уул сумын ТТЗ-ийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулахтай холбоотой өгсөн зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор С.Гансүх гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер Б.Тэгшдэлгэр, дарга тэргүүлэх аудитор А.Эрдэнэбаатар нар хэрэгжүүлсэн.

Төмөрбулаг сумын ТТЗ-ийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төрийн аудитын газарт 2023 оны 3 дугаар сарын 02-ны өдрийн 1/74 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320-ын дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл бага гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшнийг 2 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 1,156.6 сая төгрөгөөс 2 хувиар буюу 23.1 сая төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 80 буюу 18.5 сая төгрөгөөр тогтоосон.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,511.6 сая төгрөг буюу 90.8 хувьтай байна. Төсвийн хэмнэлтийг харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал 6.4 сая төгрөг
- Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл 2.3 сая төгрөг
- Байр ашиглалттай холбоотой зардал 7.8 сая төгрөг
- Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөр, хураамж 9.4 сая төгрөг
- Бараа үйлчилгээний бусад зардал 5.2 сая төгрөг
- Урсгал шилжүүлгийн зардал 93.9 сая төгрөгөөр тус тус хэмнэгдсэн байна.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан "Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хянаж үзэхэд мэдээллийг хугацаанд нь бүрэн мэдээлж ажилласан бөгөөд алдаа зөрчилтэй асуудал илрээгүй.

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Тус байгууллагын худалдан авах ажиллагааны баримт материалыг хянаж үзэхэд алдаа зөрчилтэй асуудал илрээгүй. Худалдан авах ажиллагаанд харьцуулалтын аргыг ашиглан бага үнийн санал ирүүлсэн байгууллагуудтай гэрээ хийж бараа материалыг худалдан авсан байна.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Их-Уул сумын ТТЗ-ийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд завсрын аудит хийгээгүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчилд 1 зөрчилд 1 зөвлөмжийг өгсөн байна.

Хүснэгт 4 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт /мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт	-	-	-	-	-
Албан шаардлага	-	-	-	-	-
Зөвлөмж	1	-	1	-	100
Нийт дүн	1	-	1	-	100

Өмнөх онд өгсөн зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Хүснэгт №13: Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /сая төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү
1	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	37.3	13.5	-23.8
2	Дотоод бараа үйлчилгээний НӨАТ	40.2	33.2	-7.0
3	Агаарын бохирдлын төлбөр	1.0	4.7	3.7
	Нийт дүн	78.5	51.4	-27.1

Эх сурвалж: Их-Уул сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийн танилцуулга.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар 23.8 сая төгрөг, НӨАТ 7.0 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Тусламж санхүүжилтийн орлогын талаар

Орон нутгийн төсвийн санхүүжилт 1,346.4 сая төгрөг, Хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлт 93.8 сая төгрөг, хүүгийн эргэн төлөлт 5.9 сая төгрөг, Орон нутгийн хөгжлийн сангаас 130.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийн орлого орж, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоос 4.6 сая төгрөгийг бүрдүүлсэн байна. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хүүгийн эргэн төлөлт төлөвлөснөөс 1 сая төгрөгөөр бага байна.

Төсвийн зарлагын талаар:

Тайлант онд төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 10 хөтөлбөрт зориулан 1,664.1 сая төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 1,445.0 сая төгрөгийг урсгал зардалд, 60.0 сая төгрөгийг хөрөнгийн зардалд, 103.8 сая төгрөгийг эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээлийн зардалд зарцуулахаар батлагджээ.

Гүйцэтгэлээр урсгал зардалд 1,329.9 сая төгрөгийг, хөрөнгийн зардалд 43.6 сая төгрөгийг, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн зардалд 138.0 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,511.5 сая төгрөг буюу 90.8 хувьтай байгаа нь Сангийн яамнаас тэвчиж болох зардлыг санхүүжүүлээгүйтэй холбоотой байна. Төсвийн хэмнэлтийг харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал 6.4 сая төгрөг
- Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл 2.3 сая төгрөг
- Байр ашиглалттай холбоотой зардал 7.8 сая төгрөг
- Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөр, хураамж 9.4 сая төгрөг
- Бараа үйлчилгээний бусад зардал 5.2 сая төгрөг
- Урсгал шилжүүлгийн зардал 93.9 сая төгрөгөөр
- Хөрөнгийн зардал 16.3 сая төгрөг тус тус хэмнэгдсэн байна.

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2022 оны гүйцэтгэлийн талаар:

Сумын ИТХ-ын 2021 оны 12 сарын 15-ний өдрийн 02 дугаар тогтоолоор 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх 18 ажлын санхүүжих эх үүсвэр, зарлагыг 302.7 сая төгрөг байхаар баталсан. Сумын ИТХ-ын 2022 оны 06 сарын 29-ний өдрийн 03 дугаар тогтоолоор 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх жагсаалтаас 2 ажлыг хасаж, 16 ажил хийхээр тодотгол хийгдсэн. Үндэсний их баяр наадмыг 5.0 сая төгрөгөөр зохион байгуулахаар баталсан.

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 211.6 сая төгрөгийн 11 ажлыг бүрэн хийж гүйцэтгэн, 5 ажлыг хэрэгжүүлээгүй байна.

Сум хөгжүүлэх сангийн гүйцэтгэлийн талаар:

Их-Уул сумын ИТХ-ын 2021 оны 12 дүгээр сарын 15- ны өдрийн 06 дугаар тогтоолоор Сум хөгжүүлэх сангийн 2022 оны санхүүжилтийг 143.4 сая төгрөг байхаар баталсан. Сумын ИТХ-ын 2022 оны 06 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуралдааны 02 дугаар тогтоолоор санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 149.1 сая төгрөг болгон тодотгосон. Тайлант онд зээлийн эргэн төлөлтөөс 93.8 сая төгрөг, зээлийн хүүгийн эргэн төлөлтөөс 5.9 сая төгрөгийн орлого

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Дараагийн аудитаар анхаарал хандуулах асуудал гараагүй болно.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 67.5 сая төгрөгийн 2 алдаа, зөрчил илэрсэн. Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөөний биелэлттэй холбоотой 1, харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн акт, зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллах 1 нийт 2 зөвлөмж хүргүүлж байна

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд сумын орон нутгийн ерөнхий орлогын данс болон харьяа төсвийн 2 байгууллага, орон нутгийн өмчит 1 аж ахуйн нэгж, орон нутгийн 2 тусгай сангийн нийт 6 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс ЗДТГ, Их-Уул дулаан ХХК-ийн санхүүгийн тайланд дүгнэлт гаргаж, бусад байгууллага, тусгай сангийн санхүүгийн тайланд аудитын үе шатны ажлын хэсэгчлэн гүйцэтгэсэн.

Аудитад хамрагдсан ЗДТГ, Их-Уул дулаан ХХК-ийн санхүүгийн тайланд “Өөрчлөлтгүй” дүгнэлт өгсөн байна.

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 73.2 сая төгрөгийн 4 алдаа, зөрчил илэрсэн. Аудитын хугацаанд 39.9 сая төгрөгийн 1 албан шаардлага, 33.3 сая төгрөгийн 3 зөвлөмжийг өгсөн байна.

5.1 Төлбөрийн акт

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2022 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар төлбөрийн акт тогтоогоогүй байна.

5.2 Албан шаардлага

Албан шаардлага, хариуцлага тооцох санал хүргүүлээгүй болно.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Төсвийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлтэй холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт:

Улс, аймаг, сумын орлогын төлөвлөгөөнөөс 8 нэр төрлийн 67.5 сая төгрөгийн орлогыг дутуу биелүүлсэн байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2.1.”хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

1.2. Өгсөн зөвлөмж:

Улс орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг бодитой төлөвлөж, нэр төрлөөр биелүүлж ажиллах.

2. ТТЗ-ийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд илэрсэн зөрчлийн талаар

2.1. Илрүүлэлт:

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 73.2 сая төгрөгийн 4 алдаа, зөрчил илэрсэн. Аудитын хугацаанд 39.9 сая төгрөгийн 1 албан шаардлага, 33.3 сая төгрөгийн 3 зөвлөмжийг өгсөн байна.

2.2. Өгсөн зөвлөмж:

Өөрийн хяналтад байдаг байгууллагуудын санхүүгийн тайланд өгсөн зөвлөмжүүдийг хяналтдаа авч хэрэгжилтийг хангуулж ажиллах

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2022 оны 9 дүгээр сарын 20-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 4.1 сая төгрөгийн 3 алдаа, зөрчил илэрсэн байна. Аудитын хугацаанд 1.3 сая төгрөгийн 1 төлбөрийн акт тогтоож, 2.8 сая төгрөгийн 2 зөвлөмжийг өгсөн байна.	1						1					
Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөөг дутуу биелүүлсэн	1	67.5					1	67.5				
Дүн	2	67.5					2	67.5				
Харьяа байгууллагуудын зөрчил												
Их-Уул сумын Засаг даргын Тамгын газар	1	0.6					1	0.6				
Их-Уул дулаан ХХК	3	72.6			1	39.9	2	32.7				
Дүн	4	73.2			1	39.9	3	33.3				

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ:

ХОЁР ДАХЬ ШАТАНД ХЯНАСАН:
 ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
 АНХАН ШАТАНД ХЯНАСАН:
 АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
 БАТАЛГААЖУУЛСАН:
 АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР ОГНОО:

Б.ТЭГШДЭЛГЭР ОГНОО:

С.ГАНСҮХ ОГНОО: